Africa Thesis Award 2006
Awarded to Mienke van der Brug for her thesis on "World and Experiences of Aids orphans in North-Central Namibia"

Inleiding

Studenten, dames en heren. Dit is de eerste keer dat de Africa Thesis Award wordt uit gereikt. Vorig jaar was het nog de ASC-CODESRIA Master's thesis award, maar nu het Nederlands instituut voor Zuidelijk Afrika (NiZA) ook mee doet is het kortweg de Afrika prijs. De prijs bestaat uit een bedrag van 4000 euro en de winnaar krijgt de gelegenheid de scriptie te presenteren. Die wordt uiteindelijk ook uitgegeven door het Afrika-Studiecentrum als boek en krijgt op die manier meer bekendheid. Waarom is het zo leuk om voorzitter van deze jury te zijn?

1. We krijgen alleen maar goede scripties en wel 34 dit jaar, bijna twee keer zo veel als vorig jaar. De waardering moet een acht of hoger zijn en de scripties gaan vaak over een onderwerp waar je als Afrikanist wel in geïnteresseerd bent, maar dat je nog nooit diepgaand bestudeerd hebt.
2. De disciplinaire achtergrond van de auteurs verschilt meestal van die van het jurylid en er kan dus een stukje geestverruiming plaats vinden.
3. Minstens zo leuk is de jury zelf, die combineert de kwaliteit die ik als eerste noemde, met een andere disciplinaire achtergrond en dat levert geestverrijkende discussies op, maar delen die passie voor Afrika, Gek van Afrika zoals we deze avond genoemd hebben.

Met zijn vijven hebben we ons uit kunnen leven dit jaar. 34 scripties betekent 7 per persoon. Even wat statistiek. Bijna allemaal waren ze in het Engels en een kleine meerderheid is door vrouwelijke scribenten geschreven en de winnende door vrouwelijke supervisors gesuperviseerd, waarmee maar weer bewezen is dat vrouwen beter zijn. Qua landen gaat het van Zuidelijk Afrika tot Kameroen en van Madagascar tot Ethiopië en een aantal malen ook grensoverschreidende scripties, zoals die prachtige scriptie over een reis met nomadische veehouders in West-Afrika. Op disciplinair gebied waren er sociologen, antroplogen, economen en zelfs een psycholoog. Op grond van een eerste zifting bleven er tien over. Die werden door

twee andere juryleden gelezen en door de voorzitter. Zo zijn we van deze laatste tien op een top vijf gekomen, waar duidelijk een scriptie boven uitstak en dat is de eerste prijs geworden. Maar we vonden dat er nog een hele goede scriptie was en hebben daarom ook een tweede prijs uit te reiken. Nu volgt het Juryrapport voor de eerste prijs, opgesteld met behulp van mijn mede juryleden.

Eerste prijs

De jury is bijzonder onder de indruk van de kwaliteit van de scriptie van Mienke van der Brug, "World and Experiences of Aids orphans in North-Central Namibia". Deze scriptie, voltooid aan de Universiteit Leiden onder begeleiding van Dr. Sabine Luning aan de vakgroep Culturele Antropologie, handelt over de positie van jonge kinderen in Namibië die vanwege de AIDS-epidemie een of beide ouders hebben verloren. De positie van deze kinderen is bijzonder moeilijk. Zij behoren tot een kwetsbare leeftijdsgroep. Bovendien hebben op vele terreinen de voorheen gebruikelijke verwantschapsstructuren aan betekenis ingeboet, met name vanwege de slechte socio-economische situatie. Daarnaast zijn er nauwelijks andere structuren van opvang en zorg voor in de plaats gekomen. Deze kwetsbare positie wordt nog eens versterkt door het sociale stigma dat aan AIDS, aan besmetting en de kans daarop, en aan de vaak onvermijdelijke armoede die daarop volgt, kleeft. Sommige van deze kinderen worden opgevangen in schooltjes en andere vormen van dagopvang en leven vaak bij verre verwanten. De sociale en geestelijke verzorging van deze kinderen zijn meestal niet optimaal.

Mienke van der Brug heeft in haar veldwerk geprobeerd heel dicht bij de leef- en belevingswereld van deze kinderen te kruipen. Daar word je in de opleiding antropologie niet in getraind, en vaak ontbreekt in deze discipline de aandacht voor het jonge kind als object van onderzoek. Er is hierdoor in de antropologie van Afrika maar weinig ruimte voor de ontwikkeling van onderzoek op dit terrein en dus is er weinig gedaan aan de ontwikkeling van methoden die op de leefwereld van het kind zijn afgestemd. De voor de antropologie gebruikelijke methode van participerende observatie is, om voor de hand liggende redenen, vaak niet geschikt om door te dringen in die leefwereld, eenvoudigweg omdat observeren misschien nog wel lukt maar echt participeren vanwege het grote leeftijdsverschil toch onmogelijk is.

In de ogen van de jury legt Mienke grote inventiviteit aan de dag met het ontwikkelen van een eigen onderzoeksmethode. Zij bleek in staat heel indringende gesprekken te voeren over het leven van deze kinderen, het verlies van hun ouders en hun ervaringen sinds die tijd. Vooral het gebruik van kindertekeningen bleek daarbij uitstekend te werken om dergelijke gesprekken met kinderen aan te knopen. Zij bracht daarvoor 14 kinderen in de leeftijd van 10-11 jaar bij elkaar in een naschoolse club, de *Kidsclub*, en hield daarmee lange gesprekken.
Daarnaast spreekt de jury ook haar waardering uit voor de respectvolle wijze waarop Mienke met de kinderen, de onderwerpen van gesprek en hun kwetsbare positie is omgegaan. Zij toont zich bijzonder gevoelig voor de ethische vragen die aan onderzoek onder en met kinderen kleven en beschrijft in haar scriptie nauwgezet hoe zij bepaalde vragen van deze aard in het praktische doen van veldwerk heeft aangepakt.

Al met al is daardoor een bijzonder informatieve, prettig leesbare, maar vooral ook gedegen scriptie ontstaan die ervan getuigt dat Mienke het handwerk van toegang krijgen tot de leef- en belevingswereld van de ander in Afrika zich meesterlijk eigen heeft gemaakt. Ook is de jury overtuigd van de maatschappelijke relevantie van de scriptie door de manier waarop het moeilijke onderwerpen zoals seksualiteit, de onwetendheid van onderwijzers en verzorgers, en de angsten van kinderen dat zij ook door hun verzorgers in de steek gelaten kunnen worden, bespreekbaar maakt. Het is om deze redenen van kwaliteit en originaliteit dat de ASC/CODESRIA/NiZA jury graag de scriptieprijs 2006 aan haar uitreikt.

Tweede prijs

Maar er is meer, ik ben verheugd om namens de jury ook een tweede prijs aan te mogen kondigen. En dat is een heel andere scriptie. Ook een vrouw en Afrika, maar dit keer een technicus in plaats van een sociale wetenschapper en een onderwerp dat in tijden van hoge olieprijzen bijzonder veel aandacht verdient. Dit is de scriptie van Janske van Eijck over alternatieve energie in Tanzania. De titel luidt "Transition towards Jatropha biofuels in Tanzania, An analysis with Strategic niche management". Ook hier is het om redenen van kwaliteit en originaliteit dat de jury graag de tweede prijs voor de Africa Thesis Award 2006 aan haar uitreikt. Ook haar scriptie zal worden gepubliceerd door het Afrika-Studiecentrum.

Over de uitslag wordt niet gecorrespondeerd.